

УДК 334.722.8

Гаврилко П. П.

Ужгородський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розкрито суть фінансових ресурсів. Розглянуто систему управління фінансовими ресурсами підприємства та джерела їхнього формування. Визначено шляхи вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства.

Ключові слова: фінанси, фінансові ресурси, управління фінансовими ресурсами, механізм управління фінансовими ресурсами, прибуток.

Постановка проблеми. Сучасний етап функціонування економіки України характеризується наростанням кризового стану у фінансово-економічних умовах діяльності підприємств. Відомо, що головною метою бізнесу є примноження багатства власника, отримання якомога більшого прибутку, що визначає особливу актуальність проблем ефективного управління фінансовими ресурсами.

Фінансові ресурси займають визначальне місце у відтворювальному процесі, забезпечуючи при цьому формування власних грошових фондів підприємств, які утворюються та використовуються з метою отримання високих прибутків. А прибуток, як відомо, є основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, розвитку та вдосконалення підприємства, росту його доходів та доходів його власників [1].

Одним із шляхів стабілізації соціально-економічної ситуації в Україні в умовах становлення ринкових відносин виступає забезпечення ефективного функціонування підприємств. Наростання кризових явищ в економіці знаходиться у прямо пропорційній залежності від скорочення виробництва в країні, а підвищення прибутковості підприємств приводить до поліпшення загального стану її економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам удосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві протягом останніх років відводилось провідне місце в дослідженнях таких вітчизняних та зарубіжних економістів, як Дж.К. Ван Хорн, Д.В. Ванькович, С. Брігхем, Е. Нікхбахт, Т. Райс, А.М. Кінг, В.В. Бочаров, Л.Н. Павлова, І.А. Бланк, Р.Б. Тянь, М.С. Пушкар, О.О. Терещенко, О.В. Чаплигіна, С.А. Лоевська та ін.

Проте на сьогоднішній день ці проблеми все ще залишаються актуальними, незважаючи на вагомий внесок дослідників.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутність ефективної системи управління фінансовими ресурсами є вагомою причиною утворення кризової ситуації багатьох українських підприємств, а її наявність та добре налагоджене функціонування – найважливішими чинниками їхнього економічного зростання та розвитку.

Висвітленню цих проблем присвячено недостатню увагу в сучасній науковій літературі. Проведення подальших досліджень із даної проблеми, розробка питань її вирішення шляхом удосконалення зумовлює необхідність подальшого їхнього опрацювання.

Мета статті полягає у розробці рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній економічній літературі представлено

чимало визначень поняття «фінансові ресурси». Більшість науковців визначають їх як грошові доходи і надходження, грошові фонди цільового призначення, грошові ресурси підприємства. Фінансові ресурси як джерела засобів підприємств, які спрямовуються на формування його активів, по суті, представляють собою грошовий капітал, що використовується підприємством для формування власних активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності для одержання доходів і прибутку [2].

Суб'єкти господарювання формують свої фінансові ресурси в ході виробничо-господарської діяльності шляхом отримання грошової виручки в процесі реалізації продукції та надання послуг, а також залучення коштів на фінансовому ринку. Це є основою утворення величезної кількості грошових потоків, фінансових залежностей, які у своїй сукупності становлять фінансові відносини.

Проведення планомірного, систематичного управління фінансовими ресурсами є визначальною умовою успішної діяльності підприємства. При цьому виробники повинні ставити перед собою цілі проведення раціонального управління фінансовими ресурсами, серед яких визначальне місце займають максимізація прибутку та мінімізація витрат, забезпечення конкурентоспроможності, збільшення обсягів виробництва і реалізації, забезпечення рентабельності та ін.

Підприємство в залежності від організаційно-правової форми, галузі функціонування, вибору сегменту ринку, наявності капіталу, особистих вподобань і т. п. самостійно обирає пріоритетність тієї чи іншої мети, але незалежно від вибору вдале просування до обраної мети насамперед залежить від ефективності управління фінансовими ресурсами.

Таким чином, забезпечення ефективного рівня фінансування господарської діяльності підприємства, управління його фінансовими ресурсами є невід'ємними складовими загальної фінансової стратегії, а управління фінансовими ресурсами – однією із ключових її підсистем.

Незалежно від обраної мети діяльності основним напрямком використання фінансових ресурсів підприємства завжди є фінансування виробництва та витрат на реалізацію продукції, робіт чи послуг, а метою отримання економічної вигоди – прибуток. Таким чином, фінансові ресурси, які вкладені у виробництво і приносять прибуток, утворюють капітал.

Фінансові ресурси формуються переважно за рахунок прибутку, який, власне, і визначає прибутковість капіталу як головної умови доцільності інвестування. Якщо для країни чи окремої області прибуток означає наповнення бюджету, то для підприємства це показник вміння управляти, рів-

ня кваліфікації кадрів, це, по суті, головна складова визнання його суспільством і на цій основі забезпечення укладення й реалізації вигідних контрактів. Для зовнішнього оточення прибуткове підприємство – це стабільний, фінансово стійкий партнер, який є гарантом низького ризику у спільному бізнесі.

Тому основним завданням управління фінансовими ресурсами є перманентне, постійне забезпечення їхнього оптимального обсягу, організація формування та раціонального використання з метою підвищення рентабельності та максимізації прибутку. Прибуток, який формує переважну частину власних фінансових ресурсів підприємства, займає визначальне місце в їхньому складі.

З метою ілюстрації сучасної ситуації формування власних фінансових ресурсів розглянемо порівняльну динаміку прибутків та збитків підприємств України та Закарпатської області (табл. 1).

Як видно із даних табл. 1, за досліджуваній період фінансовий результат діяльності підприємств України в цілому і Закарпатської області зокрема має тенденцію до зниження. Причому питома вага підприємств, що одержали прибуток, збільшилась з 59,8% до 73,4% (у Закарпатській області – майже без змін). При цьому спостерігається абсолютне зменшення фінансового результату майже у два рази (у Закарпатській області – збільшення більш ніж у двічі).

Проведений аналіз свідчить про особливу значимість реалізації заходів удосконалення формування та використання фінансових ресурсів на підприємствах як в цілому по Україні, так і Закарпатської області зокрема.

Слід зазначити, що значимість вирішення проблем управління формуванням та використанням фінансових ресурсів значно зростає у зв'язку з постійними змінами в податковій системі, змінами банківських відсотків та курсів валют, інфляцією. Крім того, важливого значення набуває те, що на багатьох підприємствах не реалізуються заходи забезпечення ефективного функціонування фінансового механізму, удосконалення управління процесами відтворення, а також оптимізації ресурсної бази.

Свідченням цього є низький ступінь технічного й енергозабезпечення, зношеність основних засобів, низька конкурентоспроможність виробленої продукції, зростання дебіторської і кредиторської заборгованості, постійний дефіцит грошової готівки, зниження питомої ваги централізованого

фінансування, утрата фінансової рівноваги і, як наслідок, неплатоспроможність, велика кількість збиткових підприємств та нестійке фінансове становище. Тому для ефективної фінансово-господарської діяльності на підприємствах повинна бути сформована власна стратегія управління фінансами, метою якої є забезпечення стійкого положення на ринку за рахунок ефективного формування та використання фінансових ресурсів [1].

Система управління фінансовими ресурсами – це, по суті, набір інструментів, методів, засобів розробки та реалізації управлінських рішень. Вони впливають на процеси формування, розподілу й використання фінансових ресурсів із метою забезпечення стійкого фінансового стану й результативної діяльності підприємства. А від цього залежать його конкурентоспроможність та успіх на ринку. Функціонування системи управління є запорукою успішної господарської діяльності в умовах жорсткої ринкової конкуренції.

Система управління фінансовими ресурсами підприємств складається з управління формуванням фінансових ресурсів та управління їхнім використанням. Звідси можна виокремити основні етапи процесу управління фінансовими ресурсами в сучасних умовах господарювання. Це визначення проблеми і постановка завдання управління фінансовими ресурсами, прийняття рішення стосовно використання фінансових ресурсів, організація і забезпечення його реалізації та аналіз результатів прийнятого рішення.

Як зазначають Е.В. Прушківська та М.А. Санакоєва, «об'єктом управління в такій системі є фінансові потоки підприємства. Суб'єктом управління є фінансова служба підприємства або його керівник (що характерно для малого бізнесу через обмеження кількості працюючих), а основними функціональними елементами є планування, оперативне управління, спрямоване на виконання планових нормативів, та контроль» [1]. Тому для реалізації прийнятого рішення необхідно проводити розробку і реалізацію планових дій, здійснювати систематичне навчання персоналу, розвивати позитивне сприйняття змін у масштабі підприємства, розробляти інструкції та механізми реалізації запланованого рішення і забезпечувати безперервне, упорядковане переміщення інформаційних масивів між суб'єктами виконання рішення [2].

Процес створення фінансової стратегії повинен реалізовуватись через конкретні стадії:

Таблиця 1

Динаміка чистого прибутку (збитку) великих та середніх підприємств України та Закарпатської області в 2010–2014 рр. (млн. грн.)

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Україна	Закарп. обл.	Україна	Закарп. обл.	Україна	Закарп. обл.	Україна	Закарп. обл.	Україна	Закарп. обл.
Фінансовий результат (сальдо)	-37131,1	-482,5	67797,9	161,1	35067,9	-2,3	-22839,7	-55,9	-590066	-2294,7
Підприємства, які одержали прибуток:										
- у % до заг. кількості	59,8	74,1	63,5	71,0	63,0	71,6	65,0	72,4	65,5	73,4
- фінансовий результат	108853,4	411,2	208896	702,8	210607,6	589,3	179259,6	840,6	202704,5	1096,8
Підприємства, які одержали збитки:										
- у % до заг. кількості	41,1	25,9	36,5	29,0	37,0	28,4	35,0	27,6	34,5	26,6
- фінансовий результат	145984,5	893,7	141098,4	541,7	175540,3	591,6	202099,3	896,5	792771,5	3391,5

Джерело: розраховано автором за даними [3]

– прогнозування та планування грошових потоків шляхом розробки відповідних внутрішніх документів;

– затвердження та впровадження бюджетів інвестиційної та фінансової діяльності;

– контролінг виконання бюджетів;

– корегування планів та бюджетів відповідно до зміни зовнішніх і внутрішніх умов.

У ході формування фінансової стратегії кожне підприємство повинно вирішити такі завдання, як: прискорене формування вхідних грошових потоків; оптимізація їх у часі; визначення резерву ліквідності та зменшення фінансових ризиків.

При цьому управління фінансовими ресурсами підприємства повинно проводитись як безперервний процес обробки фінансової інформації шляхом її аналізу та прийняття відповідних управлінських рішень.

Слід відзначити, що безперервність цього процесу повинна обумовлюватись організаційним, методологічним, кадровим, інформаційним, технологічним та нормативно-правовим забезпеченням [4].

Успішне управління фінансовими ресурсами підприємства знаходиться у прямій залежності від структури його капіталу, яка може як сприяти, так і перешкоджати спробам зростання його активів, а також прямо впливає на норму прибутку.

Таким чином, можна сформулювати основні положення стратегії управління фінансами підприємства:

1. Фінансова стратегія повинна бути направлена на реалізацію основної мети господарської діяльності – підвищення прибутковості [4].

2. Стратегія управління фінансами як частина загальної стратегії підприємства повинна націлювати власника на формулювання і реалізацію стратегічних цілей бізнесу, а також здійснювати контроль їхнього досягнення [5].

3. Результати господарської діяльності слід оцінювати на основі аналізу динаміки найбільш інформативних фінансових показників.

Відомо, що власника завжди цікавитимуть фінансові показники, оскільки вони найближчі до його головної мети – отримання прибутку та збільшення багатства. Основними групами показників, які можуть представити фінансовий напрям, є:

– динаміка та структура доходу;

– показники прибутковості та рівні витрат;

– грошові потоки та управління капіталом;

– інвестиційна ефективність

Перераховані блоки – це перші кроки у побудові ефективного фінансового управління підприємством. Саме з них слід розпочинати, і лише завершивши їх, можна переходити до розв'язання інших проблем [1].

Крім того, слід зазначити, що з метою визначення ступеню ефективності використання фінансових ресурсів підприємства потрібно співставляти досягнутий результат – прибуток із обсягом затрачених фінансових ресурсів.

Висновки. Ефективне використання фінансових ресурсів підприємством є головною умовою підвищення прибутковості його господарської діяльності, а раціональна організація управління фінансовими ресурсами визначає його місце на ринку. Відтак, керівництво кожного підприємства в цілях збереження та розвитку конкурентних ринкових позицій повинно забезпечити розробку дієвої системи організаційно-економічних, фінансових, методологічних та інформаційних заходів щодо вдосконалення управління фінансовими ресурсами. На сучасному етапі стагнуючого стану економічної системи України дані проблеми набирають особливої актуальності та невідкладності.

Список літератури:

1. Прушківська Е.В. Напрями вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві / Е.В. Прушківська, М.А. Санакоева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek7-3-2010-PDF/256-262.pdf.
2. Рудченко І.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства / І.В. Рудченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Лукіна Ю.В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю.В. Лукіна // Фінанси України. – 2006. – № 3. – С. 113–118.
5. Панченко А.І. Узагальнення моделі статистичної оцінки основних показників діяльності підприємства / А.І. Панченко // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 133–137.

Гаврилко П. П.

Ужгородський торгово-економічний інститут
Київського національного торгово-економічного університета

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РЕСУРСАМИ ПРЕДПРИЯТИЙ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Резюме

Раскрыта суть финансовых ресурсов. Рассмотрена система управления финансовыми ресурсами предприятия и источника их формирования. Определены пути совершенствования управления финансовыми ресурсами предприятия.

Ключевые слова: финансы, финансовые ресурсы, управление финансовыми ресурсами, механизм управления финансовыми ресурсами, прибыль.

Havrylko P. P.Uzhgorod Trade and Economic Institute
Kiev National Trade and Economic University**IMPROVEMENT OF ENTERPRISE'S FINANCIAL RESOURCES ADMINISTRATION
AT THE MODERN STAGE OF UKRAINIAN ECONOMICS DEVELOPMENT****Summary**

Essence of financial resources is exposed. Control system by financial resources enterprise and source of their forming is considered. It's defined the ways of enterprise management perfection financial resources.

Keywords: finance, financial resources, financial management, financial management mechanism, profit.

УДК 336.77:330.131.7

Дунас Н. В.Львівський навчально-науковий інститут
Університету банківської справи**ОСОБЛИВОСТІ АУТСОРСИНГУ КРЕДИТНОГО ПРОЦЕСУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ**

Досліджено теоретичні та прикладні питання здійснення аутсорсингу банківської діяльності в умовах економічної нестабільності. Виокремлено переваги та недоліки аутсорсингу банківських бізнес-процесів. Надано характеристику особливостей упровадження аутсорсингу кредитного процесу в банку, наведено його різновиди з урахуванням розподілу фінансових та функціональних ризиків, що супроводжують кредитування в банківській діяльності.

Ключові слова: банк, економічна нестабільність, витрати, банківські ризики, аутсорсинг, види аутсорсингу, кредитний процес, аутсорсинг кредитного процесу банку.

Постановка проблеми. У сучасних умовах економічної нестабільності та політичних трансформацій банківським установам в Україні стає все важче здійснювати оптимізаційні процеси ведення власного бізнесу, які спрямовані на зменшення фінансових витрат та оптимізацію структурних та фінансових елементів прибутковості банківської діяльності. Значні фінансові ризики, які супроводжують кризові явища в нашій країні, змінюють не тільки стратегічні аспекти ведення банківського бізнесу та його інноваційної складової, але й все глибше супроводжують традиційні банківські бізнес-процеси – кредитування суб'єктів економічної діяльності, юридичних та фізичних осіб. Період поглиблення економічної нестабільності провокує банки передавати частину супровідних операцій щодо кредитування з метою оптимізації власних витрат іншим учасникам ринку професійних послуг, керуючись ідеєю збереження позицій на фінансовому ринку та пошуку нових каналів розширення банківських послуг через упровадження інноваційних технологій та забезпечення ефективності ведення бізнесу. Однією із форм такої зміни стратегічної політики банків є впровадження аутсорсингу в системі управління банківською діяльністю, зокрема, здійснення аутсорсингу кредитного процесу банків із метою підвищення економічної ефективності кредитної діяльності банків.

Дослідження інформаційних джерел показує, що аутсорсинг (від англ. *outsourcing* – використання зовнішнього джерела чи ресурсу) – це часткова або повна передача робіт щодо забезпечення бізнес-процесів стороннім організаціям для концентрації власних зусиль на основній діяльності компанії, що виконується власним персоналом із використанням власних ресурсів. На відміну від послуг сервісу чи підтримки, які мають разовий, епізодичний, випадковий характер, на аут-

сорсинг, як правило, передаються функції щодо професійної підтримки безперерійного функціонування окремих систем чи інфраструктури на основі довгострокового контракту (не менше одного року). Саме наявність бізнес-процесів є визначальною характеристикою аутсорсингу поряд з іншими формами надання послуг.

Аутсорсинг як метод ведення бізнесу став відомим ще з початку 1960-х років, проте провідні банки розвинених країн світу почали застосовувати його масштабніше лише з початку 1990-х. Така ситуація була зумовлена специфічністю банківської діяльності, високим рівнем концентрації фінансових ризиків банків та системами їхнього регулювання, а також традиційно притаманними банкам розумним консерватизмом та обережністю у використанні запозичених з інших сфер національної економіки інноваційних розробок, зокрема у сфері управління бізнес-процесами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес аутсорсингу є предметом поглиблених наукових досліджень та активних дискусій серед практиків. Достатньо відомими є наукові праці таких зарубіжних авторів, як Р. Аалдерс, Ж.-Л. Бравар, А. Какабадзе, С. Календжян, С. Клементс, В. Курьянович, Дж. Хейвуд та ін. Деякі аспекти безпосередньо банківського аутсорсингу розглядаються в працях С. Волченкова, К. Караченцева, Дж. Сінкі, Дж. Пуджала, хоча ці автори недостатньо розкривають мотиви та наслідки використання аутсорсингу комерційними банками, його особливості у сфері банківського кредитування та ризики, що його супроводжують.

Віддаючи належне значному науковому доробку провідних вчених та практиків, необхідно наголосити на відсутності єдиного підходу до впровадження аутсорсингу банківської діяльності з теоретичної та практичної точок зору. Зокрема, викладений матеріал у дискусіях банкірів-прак-